

TURINYS

ŽANETA ČESNIENĖ, RASA DARACIENĖ
SPECIALISTŲ RENGIMO VERTIMO PASLAUGŲ RINKAI AKTUALIJOS /
PREPARATION OF SPECIALISTS FOR THE TRANSLATION SERVICE MARKET

SONATA MAČIULSKYTĖ, INDRĖ DIRGĖLIENĖ
INTERACTION OF SOCIAL WORKER AND CLIENT IN SOCIAL WORK
PROCESS: LITHUANIAN CASE / SOCIALINIO DARBUOTOJO IR KLIENTO
SĄVEIKA SOCIALINIO DARBO PROCESĖ: LIETUVOS PATIRTIS

BIRUTĖ ŽILAITIENĖ, RASA GRIGOLIENĖ, LINA RAČYLIENĖ
ŠEIMŲ AUGINANČIŲ VAIKUS SU KOCHLEARINIAIS IMPLANTAIS BEI
AUGINANČIŲ SVEIKUS VAIKUS EMOCINĖS GEROVĖS PALYGINIMAS / THE
COMPARISON OF EMOTIONAL WELFARE BETWEEN FAMILIES WHO HAVE
CHILDREN WITH COCHLEAR IMPLANTS AND FAMILIES WHO HAVE HEALTHY
CHILDREN

AURELIJA LEBEDNIKIENĖ, LINAS MAŽONIS
KORUPCIJA AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE: TEISINIO VERTINIMO IR
STUDENTŲ POŽIŪRIO TYRIMAS / CORRUPTION IN HIGHER EDUCATION
INSTITUTIONS: RESEARCHING LEGAL ASSESSMENT AND STUDENTS' VIEW

SVETLANA NEUROVA
INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS VERSLE / ИСПОЛЬЗОВАНИЕ
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В БИЗНЕСЕ

SONATA MAČIULSKYTĖ
KLAIPĖDOS REGIONO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS
EFEKTYVUMAS / THE EFFICIENCY OF NON-GOVERNMENTAL
ORGANIZATIONS IN KLAIPEDA REGION

GIEDRĖ SLUŠNIENĖ, VITALIJA VENCKUTĖ
PAAUGLIŲ POREIKIŲ TENKINIMAS ADAPTACIJOS METU VAIKŲ GLOBOS
NAMUOSE / MEETING TEEN NEEDS AS THEY ADAPT TO ORPHANAGES

LORETA RUPEIKIENĖ
EKONOMINĖS KRIZĖS ĮTAKA STUDIJŲ KOKYBEI / THE IMPACT OF
ECONOMIC RECESSION ON THE QUALITY OF STUDIES

ASTA KAUŠIKAITĖ, VALERIJA PEROVA, SONATA MAČIULSKYTĖ
DĖSTYTOJŲ NAUDOJAMI METODAI, SKATINANTYS STUDENTŲ PRAKTIŲ
DĖSTOMO DALYKO SUVOKIMĄ / TEACHING METHODS STIMULATING
PRACTICAL UNDERSTANDING OF SUBJECT

RASA GRIGOLIENĖ, BIRUTĖ ŽILAITIENĖ, KOSTAS BUČYS

KRAUJODAROS MATEMATINIS MODELIS IR JO TIESINĖ ANALIZĖ / THE MATHEMATICAL MODEL OF HAEMATOPOIESIS AND ITS ANALYSIS

PRATARMĖ PREFACE

Intensyvūs globalizacijos procesai, mokslo laimėjimai ir inovacijos technologijų srityje daro milžinišką poveikį žmonių socialinio ir kultūrinio elgesio pokyčiams. Sparčiame virsme iškyla asmenybės ir informacinės aplinkos santykio, adaptacijos kintančiomis sąlygomis problemos, nes nesugebėjimas prisitaikyti neleidžia pasinaudoti visomis naujai atsirandančiomis galimybėmis. Neribotų galimybių sąlygomis, kurias diktuoja globalizacijos procesai, formuojasi socialinė atskirtis.

Mokslas gali būti kaip tam tikras laisvo žmonių judėjimo komponentas tiek mokslinio potencialo, tiek fiziniu požiūriu. Lisabonos strategijos baigiamosiose nuostatose užsibrėžtas tikslas sukurti vieningą Europos tyrimų ir inovacijų erdvę, taip prisidedant prie žinių visuomenės ir žiniomis grįstos ekonomikos sukūrimo Europos Sąjungoje.

Žinių visuomenė - tai atvira, išsilavinusi, nuolatos besimokanti, žiniomis savo veiklą grindžianti visuomenė, kurios nariai turi galimybę ir sugeba visose savo veiklos srityse efektyviai naudoti šiuolaikines informacijos technologijų ir telekomunikacijų priemones. Šalia senųjų modernios visuomenės konkurencingumo atributų, kaip pigios aukštos kvalifikacijos darbo jėgos, žaliavos išteklių bei transporto infrastruktūros, atsirado nauji postmodernios – žinių - visuomenės konkurencingumo atributai: veiksminga ir daugialypė informacinė infrastruktūra ir kvalifikuota, kompetentinga darbo jėga, gebanti išnaudoti savo potencialą. Tyrimais įrodyta, kad yra stipri koreliacija tarp darbuotojų su aukštesniu išsimokslinimu ir BVP augimo.

Žinodamos tai, Europos Sąjungos šalys–narės kartu kuria vieningus kriterijus išsilavinimo ir kompetencijų pripažinimui tarp Bolonijos procese dalyvaujančių šalių. Vyrauja savotiška dogmatinė nuostata, kad dalyvavimas Bolonijos procese ir jo nuostatų įgyvendinimas veda mus į dviejų siekiamybių Europos aukštajame moksle – kokybės ir mokymosi visą gyvenimą proceso – užtikrinimą. Yra rimtas pagrindas manyti, kad šiuolaikinio specialisto, gebančio konkuruoti darbo rinkoje ir spėjančio akumuliuoti sparčiai kintančią informaciją, parengimui reikalingas pažangus, dinamiškas ir savo žiniomis bei gebėjimais pralenkiantis laiką akademinis personalas.

Savo kvalifikaciją ir kompetencijos lygį, aukštosios mokyklos dėstytojas demonstruoja įvairiais būdais, tame tarpe – moksliniu produktyvumu, aktyvumu pritaikant savo sugebėjimus praktikoje bei gebėjimu bendradarbiauti su kitų sričių specialistais įgyvendinant tarpdisciplininius projektus. Šiame numeryje autorių pateikti tyrimuose glaudžiai persipina edukacinė ir verslo sritys. Straipsnių autoriai pristato specialistų rengimo vertimo paslaugų rinkai aktualijas, IT taikymo versle galimybes, NVO sektoriaus veiklos kokybės tyrimą. Taip pat gvildinamas ekonominė krizės aspektas studijų kokybės kaitoje, dėstytojų metodų pasirinkimo reikšmė specialistų rengimo procese. Autoriai savo straipsniuose nagrinėja etines – vertybines, socialinės gerovės ir visuomenės sveikatos problemas.

Tikėtina, kad atliktų mokslo taikomųjų tyrimų publikavimas praplės verslo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo galimybes, skatins mokslines diskusijas įvairių mokslų sankirtoje, išlaikant teorijos ir praktikos dermę.

Kviečiame ne tik socialinių, bet ir kitų mokslo sričių tyrėjus (mokslininkus, dėstytojus ir studentus), darbdavius ir absolventus, verslo srities atstovus praktikus pristatyti savo idėjas ir tyrimų rezultatus, inicijuoti mokslines diskusijas, ieškant tyrimų problemų sprendimo ir naujų bendradarbiavimo galimybių.

Mokslinė redaktorė doc. dr. Daiva Labanauskaitė

Intensive globalisation processes, scientific achievements, and technological innovations significantly change human social and cultural behaviour. The problems of personal and informational relation and adaptation appear under the rapid transformations, because inability to adapt deprives of new possibilities. Phenomenon of social exclusion develops under the conditions of unlimited expectations, what globalisation processes determine.

Science may be some kind of component of free movement of human both in scientific potential and physical senses. There is set an aim in Lisbon Strategy to develop unified research and innovation area in Europe, what should promote the development of knowledge society and knowledge based economics in the European Union.

Knowledge society is an open, educated, permanently learning society predicating its activities on knowledge; the members of such society are able to employ effectively modern IT and communication technologies. Alongside old competitive attributes of modern society such as cheap highly qualified labour force, raw resources, and transport infrastructure, the new competitive attributes of postmodern – knowledge – society appear: effective and multiple information infrastructure, and qualified, skilled labour force, able to use its potential. Research results demonstrate that there exists a strong correlation between workers with higher background and growth of GDP.

Having that in mind the EU member-states generate joint criteria to acknowledge background and competencies in the countries participating in the Bologna Process. A particular doctrine dominates in Europe, that participation in the Bologna Process and the implementation of its provisions ensure the achievement of two purposes in European higher education – quality and life long learning process. There is a serious reason to think that innovative, dynamic and surpassing time in knowledge and skills academic staff is necessary if we want to train a contemporary professional able to compete in labour market and to accumulate rapidly changing information.

A higher school lector applies different methods to demonstrate his/her qualification and competence, including his/her scientific efficiency, activeness applying his/her skills in service, and ability to collaborate with the specialists in other scientific fields implementing intradisciplinary projects. Educational and business spheres are closely related in this volume. The authors present the issues related to training of specialists for the translation service market, IT application in business, the efficiency of non-governmental organizations. An economic crisis aspect in the change of quality of studies and an importance to choose adequate teaching methods to reach the appropriate results are ventilated in this volume too. The authors analyze ethical – value, social welfare, and public health problems in this volume.

Hopefully, that publications of conducted applied scientific research will enlarge the possibilities of business and academic community cooperation and will encourage scientific discussions on the crossing points of integrative sciences in tune of theory and practice.

We invite researchers (scientists, lecturers, and students) not only of social, but other sciences as well, employers, alumni, and business representatives-practitioners to present their ideas and research results and initiate scientific discussions, which will help to come up with research problems solutions and new cooperation possibilities.

Scientific editor assoc. prof. dr. Daiva Labanauskaitė

SPECIALISTŲ RENGIMO VERTIMO PASLAUGŲ RINKAI AKTUALIJOS

*Žaneta Čėsniėnė
Rasa Daraėiėnė*

Santrauka

Vertimas – tai priemonė, lemianti kultūrinės, politinės, ekonominės informacijos sklaidą visuomenėje. Spartėjant globalizacijos procesams, ypaė po to, kai Lietuva tapo ES dalimi, vertimo paklausa sparėiai išaugo. Šiai paklausai patenkinti, įvairios mokymo institucijos pradėjo rengti vertimo specialistus. Tačiau ne visos jos gebėjo užtikrinti aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą ir, remiantis išorinio išsamiojo vertinimo išvadomis, turėjo uždaryti šias naujai įsteigtas studijų programas.

Vertimų poreikis Lietuvoje taip išaugo, kad daugelis, vos pramokę kurią nors paklausią užsienio kalbą, pradėjo vadinti save vertėjais ir pasinėrė į vertimo „verslą“ tuo būdu diskredituodami vertėjo vardą, priverstinai mažindami vertimo įkainius ir apskritai, iškreipdami vertimo rinką. Pradžioje, rodos, visi buvo patenkinti, didelė vertimų paklausa, ne mažesnis vertimų paslaugas siūlanėiųjų pasirinkimas. Vis dėlto pradėjo ryškėti nepasitenkinimo vertimo kokybe tendencijos, lėmusios vertėjo reputacijos diskreditavimą apskritai. Tuomet vertėjų asociacijos kilo į kovą, subūrė profesionalius vertėjus, prastų vertimų autoriams steigė „raguotąsias premijas“, pan. Visgi šioje situacijoje ironiška tai, kad tie patys klientai, nukentėję nuo apsišaukėlių vertėjų, vėl kreipiasi į tokius pat pigių vertimo paslaugų teikėjus. Regis nėra išeities iš šio užburto rato?

Šio darbo tikslas – išanalizuoti esamą vertimo situaciją Lietuvoje ir specialistų rengimo paslaugų rinkai aktualijas. Turime specialias mokymo institucijas rengianėias vertėjus, visgi negalime užtikrinti vertimo kokybės, todėl rinką yra okupavę savamoksliai vertėjai. Straipsnyje bandoma atsakyti į klausimus, kas turėtų imtis atsakomybės dėl šios susiklosėiusios situacijos ir kaip galima ją išspręsti. Į šią problemą žvelgiama trimis aspektais: (1) mokymo institucijos, kaip pradinės profesionalaus vertėjo kompetencijų ugdytojos, vaidmuo; (2) vertimo biurų, kaip tarpininkų tarp paslaugų teikėjo – vertėjo, ir paslaugų vartotojo – kliento, vaidmuo, ir (3) paties vertėjo požiūris į vertimo procesą.

Tuo tikslu, taikyti šie metodai: literatūros vertimo tematika analizė; Lietuvos vertimo biurų lyginamoji analizė ir Lietuvoje vykdomų Anglų kalbos studijų programų, suteikianėių vertėjo (vertėjo-referento) kvalifikaciją, išorinio išsamiojo vertinimo išvados.

Kiekvienu analizuojamu aspektu prieita prie tokių išvadų: (1) prastas studentų pasirengimas vertimo studijoms; menka studentų (savi)motyvacija siekti nuolatinio tobulėjimo, prasta informacijos apie vertimo studijų sklaidą, tokios informacijos trūkumas; (2) neužtikrinamas bendradarbiavimas tarp kliento ir vertėjo; nepakankamas kliento

prusinimas apie vertimo darbą (neprotingi vertimo atlikimo terminai, neužtikrinamos specialisto konsultacijos, kt.), (3) neadekvatus verčiančiojo suvokimas apie geram vertėjui būtinas kompetencijas, savimotyvacijos trūkumas investuoti pakankamai laiko, kad būtų užtikrinta vertimo kokybė, kt.

SOCIALINIO DARBUOTOJO IR KLIENTO SĄVEIKA SOCIALINIO DARBO PROCESE: LIETUVOS PATIRTIS

*Sonata Mačiulskytė
Indrė Dirgėlienė*

Santrauka

Taikant sąveikos modelį, straipsnyje analizuojamas socialinio darbo kaip profesijos sudėtingumas. Sąveikos modelio esmė socialiniame darbe yra tokia: socialinio darbuotojo ir kliento sąveikoje yra svarbūs trys socialinio darbo proceso komponentai: (1) socialinis darbuotojas; (2) klientas ir (3) kontekstas, kuriame vyksta ši sąveika. Šis modelis leidžia numatyti veiksmus, sąlygojančius socialinių darbuotojų veiklą ir jų profesinę patirtį. Sąveikos modelis patvirtina, kad socialinis darbas kaip veikla - ne trumpalaikė vienkartinė reakcija, o sąveikos procesas, vykstantis intensyviai kintančios aplinkos sąlygomis.

Socialinis darbuotojas sąveikos su klientu procese integruoja, reflektuoja žinias, įgūdžius ir vertybes. Šiame procese kyla įtampa tarp asmeninio ir profesinio identiteto, sąveikauja asmeninė, profesinė, socialinė patirtis.

Taigi sąveikos su klientu procese socialinis darbuotojas siekia kliento įgalinimo. Įgalinimo procese aktyvus ir klientas, turintis savitus poreikius bei savitą pasaulį, gyvenantis tam tikroje socialinėje aplinkoje bei aplinkybėse.

Socialinio darbo procesas vyksta ne šiaip tuščioje erdvėje, bet kupinoje įvairių veiksmų aplinkoje, jį sąlygoja tam tikros aplinkybės: išorinės aplinkybės (teisinė bazė, kultūros tradicijos, socioekonominė situacija), kliento savybės (biologiniai, psichologiniai, elgesio ir prisitaikymo ypatumai), socialinio darbuotojo savybės (profesinė kompetencija, amžius, lytis, išsimokslinimas, ekonominis statusas, nuostatos socialinės rizikos asmenų atžvilgiu).

Empirinės dalies išvados pagrįsti straipsnyje naudojami tyrimų (1) „*Supervizijos taikymo, plėtojant socialinių darbuotojų profesines kompetencijas, modelio parengimas*“ ir (2) „*Politiniai sprendimai įveikiant iš kartos į kartą perteikiamas socialinę nelygybę skatinančias priežastis PROFIT*“ duomenys. Socialinio darbuotojo ir kliento sąveikos modelio komponentų – kliento ir išorinės aplinkos - vaidmuo socialinio darbo procese atskleidžiamas per konfidencialumo išsaugojimo problemos analizę bei kompleksinę žemo socialinio statuso paveldėjimo makro lygmens priežasčių analizę. Tyrimo duomenys patvirtina teorines prielaidas.

ŠEIMŲ AUGINANČIŲ VAIKUS SU KOCHLEARINIAIS IMPLANTAIS BEI AUGINANČIŲ SVEIKUS VAIKUS EMOCINĖS GEROVĖS PALYGINIMAS

*Birutė Žilaitienė
Rasa Grigolienė
Lina Račylienė*

Santrauka

Šeimų, auginančių vaikus su kochleariniais implantais, gyvenimo kokybės tyrimai yra svarbūs, nes pasaulyje yra beveik du procentai žmonių, kurių klausa yra labai susilpnėjusi. Problema, kuri yra aktuali asmenims su klausos negale ir medikams, yra ta, kad šis sutrikimas lydi visą gyvenimą. Greitai išgyti ir viską pamiršti yra neįmanoma. Lietuvoje dauguma atliekamų tyrimų yra susiję su technine kochlearinio implantavimo sritimi ir vaiko raida po implantavimo. Psichosocialinių tokių šeimų problemų ir poreikių tyrimų rezultatų specialiojoje literatūroje nėra publikuota. Šiame straipsnyje pateikta šeimų, auginančių vaikus su kochleariniais implantais bei sveikus vaikus, emocinė gerovė. Tokio tyrimo tikslas – palyginti šeimų, auginančių vaikus su kochleariniais implantais, požiūrį į kai kuriuos vaikų emocinės gerovės aspektus su šeimų, auginančių sveikus vaikus, požiūriu į jų emocinę gerovę. Gauti rezultatai parodė, kad reikšmingai mažiau tėvų mano, jog vaikai su implantais vis dar negali/nemoka susidoroti su nauja situacija. Tačiau dauguma tiriamosios grupės tėvų teigė, kad prieš implantavimą vaikai buvo priklausomi nuo jų globos, bet po jo jie tapo aktyvesni, lengviau susiranda draugų, pagerėjo šeimų tarpusavio santykiai bei vaikų santykiai su broliais ir seserimis, taip pat vaikai gerai jaučiasi mokykloje, geba susidoroti su mokyklinio lavinimo pagrindais. Sveikų vaikų tėvai reikšmingai rečiau teigė, jog jų vaikai jaučiasi laimingi, reikšmingai dažniau nurodė, jog jų vaikai yra irzlūs, reikšmingai rečiau teigė, kad jų vaikai yra ramūs ir „užsidarę“, lyginant su vaikus su kochleariniais implantais auginančių tėvų atsakymais. Sveiki vaikai reikšmingai dažniau (4,8 proc. ir 16,9 proc.) sugeba susidoroti su nauja situacija, mažiau yra priklausomi nuo tėvų paramos bei mažiau socialiai izoliuoti (5,4 proc. ir 40,4 proc.) nei vaikai su implantais.

KORUPCIJA AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE: TEISINIO VERTINIMO IR STUDENTŲ POŽIŪRIO TYRIMAS

*Aurelija Lebednikienė
Linas Mažonis*

Santrauka

Korupcija – vienas iš pavojingiausių socialinių reiškinių, keliantis grėsmę žmogaus teisėms, demokratijai ir teisinei valstybei, iškreipiantis socialinę teisingumą, konkurenciją, verslo sąlygas, stabdantis ekonomikos plėtrą, keliantis pavojų valstybės valdymui, valstybės institucijų stabilumui ir visuomenės moralei.

Lietuvos Respublikos Seimas 2009 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. XI-259 patvirtintos Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija programos (toliau – Programa) paskirtis – užtikrinti ilgalaikę, veiksmingą ir kryptingą korupcijos kontrolės ir prevencijos sistemą Lietuvos Respublikoje.

Programos priemonių vykdytojais paskirtos ir aukštosios mokyklos, kurios atsakingos už sistemas, kuria dėstytojai būtų skatinami kelti kvalifikaciją antikorupcijos srityje,

sukūrimą ir įdiegimą bei antikorupcinio ugdymo integravimą į aukštųjų mokyklų studijų programas.

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos 2010 m. vasario 11 d. parengtoje Programos stebėsenos išvadoje nurodyta, kad abi minėtos priemonės įgyvendintos tik iš dalies.

Klaipėdos verslo aukštoji mokykla 2009 m. rugsėjo-spalio mėn. atliko kiekybinį tyrimą, kuriame dalyvavo ir buvo apklausti 377 nuolatinį ir išėstinių studijų studentai, studijuojantys pirmame-ketvirtame kursuose Klaipėdos verslo aukštojoje mokykloje, Klaipėdos valstybinėje kolegijoje ir Lietuvos aukštojoje jūreivystės mokykloje.

Tyrimo rezultatai parodė, kad didžioji dalis studentų terminą „korupciją“ sieja su naudojimusi tarnybine padėtimi, pinigų (dovanų) priėmimu (davimu), nesažiningu pareigūnų veikla. Nedidelė dalis respondentų (29 %) korupciją suvokia tik kaip dovanas, paslaugas, kurių vertė viršija 1 minimalaus gyvenimo lygio dydį.

Dažniausiai korupcijos apraiškoms studentai priskiria individualiai studento įteikiamas materialias dovanas dėstytojui prieš egzaminą (65,5 %), kolektyviniu būdu dėstytojui įteikiamas tas pačias materialines vertybes korupcijos apraiškoms priskiria mažesnė respondentų dalis (39,5 %). Didelė respondentų dalis kaip korupciją vertina giminaičių ir pažįstamų protegavimą (kai dėstytojai vienas kito paprašo geresnio pažymio jų artimiesiems, draugams) (54,4 %), nors materialaus atlygio už tai ir nėra prašoma.

Klaipėdos aukštųjų mokyklų studentai nėra linkę korupciją sieti vien tik su materialinių vertybių gavimu ar teikimu. Respondentų nuomone individualiai studento įteikiamos gėlės dėstytojui prieš egzaminą taip pat laikytinos viena iš korupcijos apraiškų (31 %), nors ir nedidelė dalis, bet buvo manančių, kad korupcijai taip pat priskirtinas studentų grupės elgesys, kai dėstytojui prieš egzaminą gėles dovanoja visa studentų grupė (15,4 %).

Apklaustieji studentai nurodė, kad apie korupcijos atvejų dažniau pasitaiko kitose aukštosiose mokyklose (70,8 %), nei mokykloje, kurioje patys studijuoja (23,9 %). Korupciją „savo“ aukštojoje mokykloje studentai laiko kur kas mažesne problema nei aukštosiose mokyklose, kuriose patys nestudijuoja, tačiau labiausiai studentai linkę manyti, kad korupcija nėra nei didelė, nei maža problema.

Tyrimo duomenys, leidžia manyti, kad studentai nepakankamai sugeba vertinti korupcijos keliamą grėsmę, nevertina korupcijos kaip galimos problemos, o kartais linkę netgi toleruoti. Manytina, kad studentams nepakanka informacijos, apie korupcijos keliamas neigiamas pasekmes tiek jų pačių atžvilgiu, tiek visos valstybės mastu.

Korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų rodikliai Lietuvoje stabilūs, pastaraisiais metais linkę didėti. Korupcija aukštosiose mokyklose išlieka svarbia problema, kuriai spręsti reikalinga itin skirti dėmesį antikorupciniam aukštosios mokyklos bendruomenės švietimui.

INFORMACINIŲ TECHNOLOGIJŲ TAIKYMAS VERSLE

Svetlana Neurova

Santrauka

Informacinių sistemų samprata ir jų taikymas versle siejamas su informacinės veiklos kompiuterizavimu, naujomis technikos rūšimis, šiuolaikinėmis informacijos apdorojimo, saugojimo ir perdavimo technologijomis.

Informacinės sistemos leidžia efektyviau valdyti organizacijas ir kontroliuoti verslo procesą. Jos taupo laiką, resursus, lėšas, padeda prisitaikyti prie aplinkos pokyčių ir įgyti pranašumą prieš konkurentus.

Kaupiama informacija ir žinios padeda taupyti visuomeninio, materialiojo, intelektualinio darbo išteklius. Informacija atlieka strateginį vaidmenį šiuolaikinėje veikloje, sprendimų priėmimo procesuose.

Informacinės sistemos tikslas - užtikrinti efektyvų informacijos panaudojimą organizacijoje, aprūpinti ją tikslia ir pilna informacija, užtikrinančia įmonės reikmes priimančiam valdymo sprendimams.

Pagrindinis dėmesys straipsnyje skiriamas informacinių technologijų taikymo versle sričių apžvalgai ir galimybėms. Trumpai aptariama informacinių sistemų samprata ir vieta versle, elektroninės bankininkystės samprata ir sistemos struktūra. Pateikiami 2008-2009 m. informacinių technologijų taikymo versle, internetinės ir mobiliosios bankininkystės vartotojų skaičių statistiniai duomenys.

KLAIPĖDOS REGIONO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ VEIKLOS EFEKTYVUMAS

Sonata Mačiulskytė

Santrauka

Lietuvai gyvenant dvidešimtus nepriklausomybės metus, šalies pilietinė visuomenė tebėra silpna – tokį vertinimą rodo atlikti tyrimai. Apie tai taip pat dažnai girdima ir šalies politikų, apžvalgininkų ar visuomenininkų pareiškimuose. Nepaisant du dešimtmečius trunkančio nevyriausybinių organizacijų sektoriaus augimo tiek kiekybiniu, tiek įvairovės požiūriu, šis sektorius nesugeba užtikrinti reikiamų žmogiškųjų ir materialinių išteklių tam, kad deramai atliktų Vakarų pasaulyje susiformavusį savo, kaip demokratijos sergėtojo, vaidmenį ir teiktų paslaugas tose viešojo gyvenimo srityse, kuriose nepajėgia ar nėra suinteresuoti veikti valstybė, verslas ar atskiri asmenys. Šią situaciją sąlygoja keletas veiksnių. Visų pirma, tai pačių organizacijų nesugebėjimas stiprinti veiklą, ieškoti ir rasti rėmėjų, rašyti paraišką ar vykdyti projektus ir pan. Antrasis ir galbūt vienas ir pagrindinių veiksnių – per mažas šių organizacijų finansavimas, būtinas „trečiojo sektoriaus“ veiklai vystyti ir plėsti.

Organizacijų branda lemia valstybės reakciją į piliečių reikalavimus ir pagarbą jų interesams. Nevyriausybinių organizacijų suteikia žmonėms galimybę užsiimti visuomenei reikšminga veikla. Daugumai savanorių visuomenei naudingas darbas padeda būti aktyviems ir patenkina bendravimo poreikį. Kalbant apie regionines nevyriausybines organizacijas, jos yra svarbus „trečiojo sektoriaus“ segmentas, nuo kurio veiklos aktyvumo

priklauso regiono socialinė plėtra. Teikdamos informavimo, švietimo ir konsultavimo paslaugas visuomenei, NVO sukuria ir atstato ryšius tarp valstybės ir piliečių, didina visuomenės pilietinį sąmoningumą, gina piliečių interesus. Be to, šiame sektoriuje sutelkta dalis darbo jėgos. Nevyriausybių organizacijų informacijos ir paramos centro turimais duomenimis, Lietuvoje nevyriausybinių organizacijų sukuria 0,58 proc. visų darbo vietų.

Straipsnyje nagrinėjamas Klaipėdos regiono nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumas: apžvelgiama nevyriausybinių sektoriaus raida Lietuvoje; analizuojami nevyriausybinių organizacijų veiklos kokybės kriterijai; pristatomi Klaipėdos regiono nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumo tyrimo rezultatai.

Teorinei daliai pagrįsti remiamasi kokybinių focus grupių interviu duomenimis. Tyrimas atliktas Vakarų Lietuvos vartotojų federacijos įgyvendinamo paprojekčio „Pilietinių NVO veiklos stiprinimas siekiant tvarios Klaipėdos regiono plėtros“, finansuojamo Islandijos, Lichtenšteino ir Norvegijos pagal Europos ekonominės erdvės ir Norvegijos finansinius mechanizmus, bendrai su Lietuvos Respublika pagal subsidijų schemą „Nevyriausybinių organizacijų sektoriaus stiprinimas Lietuvoje“, rėmuose.

Straipsnyje pristatyta dviejų veiklos efektyvumo kokybės kriterijų analizė. Atlikta literatūros analizė ir Klaipėdos regiono NVO tyrimas atskleidė stipriąsias ir silpnąsias organizacijų puses. Šiame straipsnyje akcentuotinos sisteminės kliūtys, trukdančios užtikrinti pastovų nevyriausybinių sektoriaus finansavimą/rėmimą. Kalbant apie žmogiškuosius išteklius nevyriausybiniame organizacijoje, tai ne tik savanorių pritraukimo ir jų išlaikymo problema. Neišvengiamai paliečiamas ir darbuotojų kvalifikacijos kėlimo klausimas.

PAAUGLIŲ POREIKIŲ TENKINIMAS ADAPTACIJOS METU VAIKŲ GLOBOS NAMUOSE

*Giedrė Slušnienė,
Vitalija Venckutė*

Santrauka

Tyrimo problema - Iki šiolei pasigendama mokslinių studijų ir tyrinėjimų, kokia gi yra tėvų globos netekusių paauglių adaptacija globos namuose; kokie yra pagrindiniai tokių paauglių poreikiai, ar jie visi patenkinami globos namuose; kokie poreikiai lieka nuošaly, globos namų darbuotojams manant, kad jie yra nereikšmingi; kokios sąlygos, priemonės ir būdai gali padėti tenkinti paauglių poreikius adaptacijos metu vaikų globos namuose.

Tyrimo objektas - paauglių poreikių tenkinimas adaptacijos proceso metu vaikų globos namuose. **Tyrimo tikslas** - atskleisti paauglių poreikių tenkinimą adaptacijos metu vaikų globos namuose. **Tyrimo uždaviniai:**

- atskleisti psichologinius ir fiziologinius paauglių ypatumus;
- išanalizuoti paauglių, gyvenančių vaikų globos namuose, adaptacijos ir jų poreikių tenkinimo ypatumus;
- iširti paauglių, gyvenančių vaikų globos namuose, poreikių tenkinimą adaptacijos metu.

Tyrimo metodai - mokslinės literatūros analizė; apklausa raštu (klausimynas); apklausa žodžiu (interviu); kokybinė ir kiekybinė duomenų analizė.

Straipsnį sudaro trys dalys. Pirmoje dalyje pristatoma trumpa paauglio fiziologinė – psichologinė charakteristika. Antroje dalyje analizuojama paauglių poreikių samprata;

išskiriami svarbiausieji poreikiai bei jų tenkinimo svarba. Trečioje straipsnio dalyje pateikiami paauglių, gyvenančių vaikų globos namuose, tyrimo rezultatai ir jų analizė. Tyrimas buvo vykdomas dviem etapais: pirmuoju etapu anketos pagalba buvo apklausti paaugliai, gyvenantys Klaipėdos apskrities vaikų globos namuose, siekiant įvertinti jų poreikių tenkinimą adaptacijos metu. Antruoju etapu interviu metodo pagalba buvo apklausti socialiniai pedagogai, dirbantys vaikų globos namuose.

Apibendrinus atliktą mokslinės literatūros analizę bei įvertinus vykdyto tyrimo rezultatus, pateikiamos **išvados**:

1. Paauglystė - tai pereinamasis laikotarpis nuo vaikystės į suaugusiųjų žmonių gyvenimą, pasižymintis emociniu nebrandumu, nesugebėjimu suderinti norų su galimybėmis, tenkinant savo poreikius, noras atrasti savo.

2. Vaikų globos namai, tai institucija, kurios pagrindinė funkcija - išauginti ir išauklėti be tėvų globos likusius vaikus. Paauglys, patekęs į globos namus, jaučiasi tarsi „išplėštas“ iš gyvenimo, praradęs dvasinę pusiausvyrą, išgyvenantis skriaudą ir neteisybę, nesijaučiantis saugiai.

Paauglystėje ypač aktualūs tampa meilės, artumo ir kt. poreikiai. Nepatenkinus jų, komplikuojasi socialinio elgesio formų priėmimas, asmenybės adaptacija, bendrumo jausmo su kitais žmonėmis formavimasis. Vaikų globos namų pedagogai ir kiti suaugusieji turėtų daugiau domėtis paauglių gyvenimu vaikų globos namuose, nepalikti jų vienu su savo problemomis, stiprinti jų savarankiškumą, adaptatyvumą naujoje aplinkoje, pasitikėjimą savimi.

3. Gautų rezultatų analizė leidžia konstatuoti, jog paauglių, gyvenančių vaikų globos namuose, adaptacijos procesas nebuvo ypatingai sunkus, o jo metu pasireiškė kai kurie bendravimo ir elgesio sunkumai, neigiamos reakcijos į naujas gyvenimo sąlygas, taisykles. Paaiškėjo, jog šiems paaugliams labiausiai trūksta meilės ir šilumos. Socialiniai pedagogai, gerindami paauglių poreikių tenkinimą adaptacijos metu, stebi ir tyrinėja vaikus, įvertina jų jausmus, savijautą, poreikius ir tik tada jie teikia įvairius pagalbą.

Vaikų globos namuose vyksta nuolatinis paauglių ir socialinių pedagogų bendravimas bei bendradarbiavimas.

EKONOMINĖS KRIZĖS ĮTAKA STUDIJŲ KOKYBEI

Loreta Rupeikienė

Santrauka

Vykstantys procesai sąlygoja naujų žinių atsiradimą, kurių pasekoje vystosi mokslas, technika ir technologijos. Mokslu pagrįstas žinių praktinis naudojimas leidžia atrasti globaliems procesams. Greitėjančiame, globaliai konkuruojančiame pasaulyje konkurencinio pranašumo siekis, rodo skatina įmones mokytis, keistis ir vis greičiau manevruoti. Tai verčia įmones ieškoti komercinių požiūriu perspektyvesnių žinių ir technologijų, greičiau ir efektyviau „judėti“ vykstantys procesai verčia universitetus - mokslo kūrėjus bei skleidėjus.

Nuolat kyla diskusijos dėl raginimo universitetams greičiau prisitaikyti prie reikalavimų, kurių pageidautų visuomenė. Deja, ne visi organizaciniai procesai gali būti vienodai greitai pritaikyti. Nuo veiklos pobūdžio priklauso ciklo greitis, pavyzdžiui, viena mokslinio tyrimo dalis jau gali duoti rezultatų, o kita, be kurios pirmoji negali veikti, dar ne. Manoma, kad norint pagreitinti naujų žinių pritaikymą, galima intensyvinti įmonių

darbuotojų mokymąsi ir taip paspartinti naujovių diegimą, o ne stengtis greitinti tyrimų procesus.

Nuolat kylančios diskusijos dėl akademinės bendruomenės ir verslo sąveikos, dėl studijų programų šiuolaikiškumo ir kokios galėtų būti profesionalumą ugdančios studijos.

Straipsnio tikslas - atskleisti krizės įtaka švietimo kokybei.

Straipsnio objektas- švietimo kokybės sąveika su šalies ekonomika.

Uždaviniai:

1. Atskleisti ES reikalavimus aukštajam mokslui.
2. Aptarti aukštojo mokslo sisteminius pokyčius.
3. Pristatyti metodologinę analizę ekonominės krizės atveju.
4. Pateikti profesionalumą ugdančių studijų sampratą.

Tyrimo metodai mokslines literatūros analizė, lyginamoji analizė.

Lietuvos aukštojo mokslo sistemoje vyksta pokyčiai, visų *pirma* tai aukštojo mokslo demokratizacija ir edukacinėje srityje perdėtas masiškumas; *antra* - ekonomikos mokslų plėtra, universitetai yra tarp skatinančiųjų mokslinę-ekonominę pažangą. Jie ne tik ugdo protinio darbo jėgą, kuri plėtoja mokslinę ekonomiką, bet sudaro jos pagrindinę dalį- nuo laboratorijų iki bibliotekų ir kompiuterių tinklų; *trečia* - globalizacija, atstumų išnykimas radikaliai transformuoja akademią, kaip ir verslą; *ketvirta* - konkurencija, tradiciniai universitetai priversti konkuruoti ir dėl studentų, ir dėl subsidijų tyrimams, šį sektorių siekia pakeisti ir privačios bendrovės.

Interaktyvių studijų modelio alternatyvios sugretintos studijos apima studijas universitete ir įgyjamas žinias profesinėje veikloje, kai nėra bendrų galutinių tikslų, o per bendradarbiavimą ir bendro intereso paieškas alternatyviai ieškoma sąlyčio taškų, kad mokslas ir verslas bendroje sąveikoje ugdytų savo srities profesionalą, kuris, turėdamas pakankamai žinių ir gebėjimų, mokės juos mobilizuoti. Alternatyvių taikomųjų studijų metu, vadovaujantis kritiniu mastymu, galima sustiprintu profesinį tapatumą, taip pat įvertinti profesionalizacijos pažangą. Tai studentų pasiektų rezultatų įvertinimas.

Studijų proceso veiksmingumas priklauso nuo akademinės bendruomenės pasirengimo, išprusimo ugdam studentų profesionalumą. Studijų programos veiksmingumas priklauso nuo dalyvių (veikėjų) bendradarbiavimo. Studijų proceso vykdymas/įvykdymas turi būti pasiektas komandiniu darbu, mokslo ir verslo bendradarbiavimui suteikiant tinkamas sąlygas.

DĖSTYTOJŲ NAUDOJAMI METODAI, SKATINANTYS STUDENTŲ PRAKTIŲ DĖSTOMO DALYKO SUVOKIMĄ

*Asta Kaušikaitė
Valerija Perova
Sonata Mačiulskytė*

Santrauka

Pastarąjį dešimtmetį Lietuvos aukštųjų mokyklų teisės disciplinų dėstymo srityje vyksta esminiai pokyčiai. Aukštosios mokyklos susitelkę ties esminiu klausimu – dėstymo kokybe. Siekiant aukštos teisės disciplinų dėstymo kokybės, jau seniai vietoj įprastinių dėstymo metodų (dėstymas žodžiu ir žinių patikrinimas kontroliniais darbais bei egzaminais) yra naudojami aktyvūs dėstymo būdai, tokie kaip diskusijos, ginčai, debatai,

darbas grupėse, teismo procesų inscenizacijos, lankymasis teismo posėdžiuose, kompetentingų teisės srities atstovų dalyvavimas paskaitose ir pan.

Ugdymo aplinką arba mokymosi kontekstą sukuria studento patirtos mokymo programos, dėstymo metodai ir vertinimo procedūros. Yra rimtas pagrindas manyti, kad vieni mokymo ir vertinimo būdai yra geresni už kitus. Mokymosi kokybės skirtumus lemia skirtingos studentų mokymosi praktikos, o šiuos skirtumus savo ruožtu galima paaiškinti skirtinga mokymo patirtimi. Būtent šių skundų apie dėstymo kokybę atsiradimas netiesiogiai skatina kritikuoti ir mokymo metodus. Pastaruosius šešetą metų Lietuvos viešojoje erdvėje daug diskutuojama aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo klausimais. Vienas iš kokybiško aukštojo mokslo kriterijų - profesinio pasirengimo ir darbo rinkos poreikių suderinamumas.

Kiekvienam dėstytojui kyla probleminis klausimas – kaip pateikti ir perteikti dėstomą dalyką, kaip padėti studentui kuo geriau jį suvokti, įsisavinti ir vėliau profesiniame gyvenime tinkamai panaudoti įgytas žinias. Kitaip tariant, kyla probleminis klausimas, kokius dėstymo metodus taikyti, kad išdėstyta informacija pasiektų studentą? Siekiant atsakyti į šį klausimą, Klaipėdos verslo aukštojoje mokykloje buvo atliktas tyrimas apie dėstytojų naudojamus metodus, skatinančius teisės studentų praktinį dėstomų disciplinų suvokimą. Studentų atsakymai rodo, kad, nepaisant pastaruoju dešimtmečiu išaugusios dėstymo metodų įvairovės, paskaitos ir praktiniai užsiėmimai tebėlieka dominuojančiais teisės disciplinų dėstymo metodais. Daugelio respondentų nuomone, dėstomą atskirų teisės disciplinų teoriją būtina derinti su teisės normų taikymu praktikoje ir tik tokiu būdu galima pasiekti aukštą teisės studijų kokybę.

KRAUJODAROS MATEMATINIS MODELIS IR JO TIESINĖ ANALIZĖ

*Rasa Grigolienė
Birutė Žilaitienė
Kostas Bučys*

Santrauka

Pasaulinės Sveikatos organizacijos duomenimis, mirtingumas nuo kraujotakos sutrikimų užima vieną pirmųjų vietų pasaulyje, todėl širdies ir kraujagyslių sveikatos priežiūrai skiriamas ypatingas dėmesys. Ypač pabrėžiama susirgimų prevencijos ir profilaktikos reikšmė. Dauguma fiziologinių procesų pasižymi ryškiu kintamųjų svyravimu. Tai galioja ir forminių kraujo elementų atveju. Tad galima teigti, kad organizme galioja kontrolės mechanizmai, veikiantys grįžtamojo ryšio principu. Paskelbta daug eksperimentinių duomenų apie subrendusių kraujo ląstelių skaičiaus svyravimus gyvūnų ir žmonių kraujyje įvairių patologijų atveju, po eksperimentinio kišimosi, normalios kraujo apytakos atveju. Daugumoje matematinių modelių ląstelių skaičiaus svyravimai aiškinami tuo, kad kraujo apytakos sistemoje egzistuoja vėlavimas, kuris susidaro dėl ląstelių brendimo ir diferenciacijos. Straipsnyje pateikta paprasčiausia kraujo ląstelių skaičiaus modelio per humoralinį grįžtamojo ryšio mechanizmą schema.

Remiantis pateikta schema ir panaudojant Mackey–Glass lygtį, apibrėžta ląstelių koncentracija ir jos dinamika $N(t)$:

$$N(t) = \lambda(N(t-h)) - \beta N(t),$$

čia λ tam tikra neneigiama funkcija, β – ląstelės žuvimo cirkuliacijos metu greitis. Grįžtamojo ryšio kontrolės efekto iš ląstelių cirkuliacijos atgaivinimui priimta, kad nuolatinė kaita λ į cirkuliaciją iš kraujo ląstelių skyriaus priklauso nuo N laiko momentu $(t - h)$. Čia h yra laiko tarpas tarp ląstelinės produkcijos atsiradimo kaulo čiulpuose ir subrendusių ląstelių išleidimo iš kaulų čiulpų į kraują. Prie mažų N funkcija λ didėja, o mažėja, kai kraujo ląstelių populiacija pasiekia tam tikrą prisotinimo lygį. Ši lygtis turi priklausyti nuo produkcijos ir destrukcijos greičių santykio. Norint ištirti lygties savybes pagrindinis vaidmuo tenka uždavinio tiesinei analizei, kuri atlikta šiame straipsnyje. Analizės metu nustatytos šios lygties pusiausvyros būsenos ir ištirta nulinė pusiausvyros būseną.
